

Landsbygdens Bästa 2017

Viktigt att lära av varandra

Landsbygdsnätverket samlar och engagerar Landsbygdssverige. Vi är ett nätverk som består av föreningar och myndigheter som på olika sätt har betydelse för utvecklingen av de verksamheter och företag som finns i landsbygder och i kustsamhällen.

Alla länder som är medlemmar i EU och har ett landsbygdsprogram ska ha ett landsbygdsnätverk. Förutom att vara en del av landsbygdsprogrammet är det svenska Landsbygdsnätverket även en del av havs- och fiskeriprogrammet och programmet för lokalt ledd utveckling. Därför finansieras vårt nätverk med pengar från dessa EU-program.

I Landsbygdsnätverket lär vi oss av varandra och samverkar för att skapa en hållbar utveckling i landsbygder och kustsamhällen runt om i Sverige. Vi samverkar genom tematiska arbetsgrupper och delnätverk i olika verksamhetsområden och genom olika typer av gemensamma aktiviteter.

Vinnarna på Landsbygdsgalan kommer att föräras en Ullbagge av gjutjärn. Priset förmedlar tyngd och tradition men har ett lekfullt drag över sig i form av en spelkula i glas! Det är den framlidne konstnären Peter Gadh som designat priset.

Vill du veta mer om samtliga nominerade projekt och företag så finns utförligare information på www.landsbygdsnätverket.se/ullbaggepriset2017.

Artikeltexterna i den här broschyren om de olika nominerade satsningarna har producerats av Katamaran Media AB. Layout och formgivning av Brand Identity.

Hedra landsbygdens hjältar

Ullbaggarna visar på viktiga framtidssatsningar i svenska landsbygder och skärgårdar

Denna skrift med de slutnominerade förslagen till Landsbygdsgalan 2017 beskriver kreativa och företagsamma insatser som berikar och skapar utveckling i svenska landsbygder och skärgårdar.

En av Landsbygdsnätverkets viktiga uppgifter är att samla in och ge spridning åt framgångsrika satsningar som sker med stöd från EU-programmen för landsbygdsutveckling, havs- och fiskeriutveckling samt programmet för lokalt ledd utveckling med stöd från EU:s regionalfond och socialfond. Dessa uppmärksammar vi genom Ullbaggeutdelning vid Landsbygdsgalan. Den första gick av stapeln 2009.

Nu fortsätter vi traditionen och genomför den sjätte Landsbygdsgalan.

Nomineringsprocessen inför årets ullbaggeutdelning startade våren 2017 då projekt och satsningar från både denna och förra programperioden har kunnat nomineras. Nominering har skett i åtta kategorier och en jury har tagit fram tre slutnominerade i varje kategori. Urvalet har skett utifrån hur de bedöms bidra till att uppfylla målen i programmen.

Genom Landsbygdsgalan och Ullbaggarna hyllar vi och hedrar landsbygdens hjältar. Det är genom dessa duktiga entreprenörer och eldsjälur som vi kan skapa utveckling och framtidstro.

Det är min förhoppning att de framgångsrika projekt och företag som beskrivs i denna skrift ska ge kunskap och verka inspirerande för fler satsningar på landsbygden.

Harald Svensson, ordförande, Landsbygdsnätverkets styrgrupp

Foto: Cecilia Matsanders

Färna odlingar AB

Ägare av företaget: Johan Matsanders
 Kontakt: info@farnaodlingar.se
 Telefon: 0708-116890
 Start- och slutdatum för satsningen: 2015-2019
 Webbplats: www.farnaodlingar.se

En musiker med vinbär på repertoaren

I en bygd där lantbruket är satt på undantag har Johan Matsanders fått de gamla bruksåkrarna att blomstra på nytt – med svarta vinbär och rabarber.

För tio år sedan sadlade musikern Johan Matsanders om till lantbrukare. Han fick arrendera mark i Färna i Bergslagen och bestämde sig för att satsa på svarta vinbär och rabarber. – Min ingång var framför allt att jag har ett väldigt stort

vinintresse vilket gjorde att jag blev nyfiken på detta med bärödling, berättar Johan Matsanders.

Nu producerar han dryck och sylt som säljs till lokala kaféer, butiker och restauranger. Samtidigt skapas lokala arbets-tillfällen, framför allt under sommarsäsongen. – Jag har två stora drivkrafter. Dels att jag tycker det är så otroligt kul att odla, dels att jag vill bidra med att producera bra mat i Sverige, säger 47-årige Johan Matsanders.

Deras morötter når hela Sverige

Lyckås Gård i Fjälkinge är ett lantbruk med långa anor. Genom att satsa på morötter har verksamheten vuxit i omfattning. – Vi hamnade i ett vägskäl och bestämde oss för att satsa på färre produkter och valde morötter. Det visade sig vara rätt. Idag har vi 40 anställda, säljer över 25 000 ton morötter och omsätter 100 till 110 miljoner kronor om året, säger Pål Nilsson. Inledningsvis levererade de till industrin men efterhand har de gått över till konsumentförpackning.

– Sedan några år tillbaka är vi ensamleverantörer till Ica. Det kvittar var i landet du är. Handlar du ICA:s egna varumärkes morötter så är det våra. Det är jag stolt över, säger Pål Nilsson. Fjälkinge Morötter satsar på kvalitet men kan samtidigt hålla låga priser. – Vi har korta vägar från odling till packning. Det är en förutsättning, säger Pål Nilsson.

Foto: Lyckås Gård

Nyskördade Morötter AB

Ägare av företaget: Pål och Helen Nilsson
 Kontaktperson: Pål Nilsson
 Kontaktuppgifter: pal@nyskordade-morotter.se
 Telefon: 044-584 41
 Tidsperiod: Ansökan inkom 18 mars 2011.
 Klartdatum den 31 mars 2012.
 Webbplats: www.nyskordade-morotter.se/info

Foto: Stephane Lomand

Rastens Mejeri

Ägare av företaget: Daniel och Malin Lärkert
 Kontakt: daniel@rastensmejeri.se, malin@rastensmejeri.se, tel. 073-374 75 26
 Tidsperiod: 2008 gjordes utvecklingen av mjölkproduktionen med stöd inom programperioden 2007-2013, själva mejeriet byggdes utan EU-finansiering.
 Webbplats: facebook.com/rastensmejeri

Mjölk från bygden blev succé

För att öka intäkterna på mjölkgården startade Daniel och Malin Lärkert ett eget mejeri. Nu säljs produkterna till 35 till 40 butiker i Jämtland.

– Ja, varför ska mjölk transporteras 50 mil när den kan förädlas här alldeles i närheten? frågar Daniel Lärkert. Våren 2015 beställde paret ett flyttbart mejeri i två containrar och redan samma höst levererade de den första mjölken. Intresset från bygden har varit stort från början. Nu

gör man även hårdostar och mögel- och brieostar som går till lokala butiker och restauranger. Malin har hand om ysteriet. Daniels pappa sköter mjölken och i lagården finns tre heltidsanställda.

– Vi gör grädde, smör, fil, gräddfil, keso, kvarg, halloumi, salladsost – i princip allt vad kunderna vill ha. Många småbarnsföräldrar kommer hit och handlar direkt. De vill veta vad barnen får i sig, säger Daniel Lärkert.

Så blev Bohuslän skaldjursmeckat framför andra

Genom samverkan mellan näringsliv, kommuner, akademi och föreningsliv lyckades projektet Skaldjursresan stärka Bohuslän som turistmål.

– Egentligen hade vi ganska länge pratat om destinationsutveckling, maten och det unika med skaldjuren, men inte riktigt hittat rätt strategi för att föra ut detta, säger Lena Mossberg, professor i marknadsföring.

Med hjälp av leaderpengar kunde en projektledare anställas. Flera restauranger hängde på idén och detta kombinerades

med paketerbudanden om skaldjursafaris och besök på Havets hus eller rökerier under allhelgonhelgen 2009. Idag rör det sig om en året-runt-aktivitet och omfattar hela Bohuslän. Projektet har stärkt varumärket Bohuslän och gynnat sysselsättningen.

– Det är en oerhört spännande utveckling och visar verkligen vilken kraft som finns om man bara kan samverka och jobba mot samma mål, säger Lena Mossberg.

Foto: Jonas Ingman

Skaldjursresan

Ägare av projektet: Musselakademien i Lysekil
 Kontaktpersoner: Maria Kjellsson, maria.kjellsson@gullmarsstrand.se 0705-978778 eller Jill Axelsson Pabst, jill.axelsson@vastsverige.com, 031-818389
 Start- och slutdatum för satsningen: Leaderprojektet löpte mellan 2008 och 2010
 Webbplats: www.vastsverige.com/skaldjursupplevelser

Foto: Torbjörn Ranta

Störodling i Strömsnäsbruk

Ägare: 23 svenska och utländska privatpersoner och företag har aktier i ägarföretaget Arctic Roe of Scandinavia.
 Kontaktperson: Torbjörn Ranta, torbjorn.ranta@tranta.se
 Telefon: 0708-855504
 Start och slutdatum: 2016-2017
 Webbplats: –

Det våras för stören i gamla bruket

I början på sommaren flyttade de allra första störynglen in i bassänger på det nedlagda pappers bruket Strömsnäsbruk. Satsningen har pågått sedan 2015. Först och främst har det handlat om att bygga upp en kunskap om branschen genom resor och kontakter med experter, berättar Torbjörn Ranta som står bakom satsningen på odlad stör tillsammans med 23 svenska och utländska aktieägare. Ungefär fem personer är idag engagerade i verksamhet. Ynglen väger ännu bara några gram och de ska simma omkring i bassängen i upp till sex år innan de kan tömmas

på rom första gången. Förhoppningen är att producera 1 000 kilo rom per år.

– Ingen inbillar sig att det här kommer bli en fantastiskt lönsam kassako och det är inte heller målet. Vi siktar på att bygga upp en långsiktig hållbar och vettig verksamhet, säger Torbjörn Ranta.

Familjeföretaget som utmanar fiskerijättarna

Den lokala anknytningen och kvalitén i det småskaliga är Stora Ristens Fisk AB:s främsta tillgångar. Det menar företagets vd Björn Eklund.

Stora Ristens Fisk AB trotsar de flesta föreställningar om svensk fiskeindustri. Dels genom att ligga på den svenska ostkusten – i Öregrund – men kanske framför allt genom sin småskalighet.

Idag har företaget ett tjugotal anställda, främst unga killar och tjejer från närområdet.

– Det finns så klart nackdelar med att vara liten, men jag tycker vi har varit bra på att dra nytta av fördelarna. Det blir automatiskt en familjär känsla och det skapar en känsla av stolthet över vad vi gör, menar Björn Eklund. Stora Ristens Fisk är en råvaruproducent med kunder som ICA, Konsum och en rad restauranger i Stockholm och Uppland. Man producerar "det mesta från havet", som Björn Eklund uttrycker det.

Foto: Björn Eklund

Stora Ristens Fisk AB

Ägare av företaget: Björn Eklund, Conny Hillbom och Marie Ljung-Eklund.
 Kontaktperson: Björn Eklund, bjorn eklund@storaristenfisk.se, 0173-31330
 Start- och slutdatum för satsningen: Beslut om stöd skedde under 2016.
 Webbplats: www.storaristenfisk.se

Foto: Elin Bogren

Arbetskooperativet Fixarna i Hambrunge ekonomisk förening

Ägare av företaget: Arbetskooperativet Fixarna i Hambrunge
 Kontaktperson: Therese Metz, therese.e.metz@gmail.com
 Telefon: 070-084 88 33
 Tidsperiod: Projektet genomfördes under 2013
 Webbplats: www.fixarnahambrunge.com

Fixarna ger hopp i Hamrånge

Arbetskooperativet Fixarna i Hambrunge satsar på att skapa enkla jobb. Det har gett bygden nytt hopp efter massuppsägningarna.

När Stora Enso lade ner bruket och sen sågverket blev det ett hårt slag för de boende i trakten kring Hamrånge där många förlorade jobbet. Fixarna i Hambrunge skapade nya enkla jobb som att städa, tvätta bilar och klippa gräsmattor. Gensvaret från lokalbefolkningen blev genast stort.

Idag driver Fixarna även en nedläggningshotad bensinmack, en närbutik och ett 50-talskafé.

– Vi har sju anställda och omsätter omkring fem miljoner kronor per år. Åtminstone 50 personer har haft sysselsättning genom oss och runt 20 personer en anställning. Det är oerhört värdefullt att ha en referens att visa upp om du varit arbetslös ett längre tag för att kunna gå vidare på arbetsmarknaden, säger Therese Metz som leder kooperativet.

Lockar med service och sång

Cecilia och Urban Lundberg har förvandlat lanthandeln i Tun till en självklar samlingspunkt i bygden.

Lanthandeln förde tidigare en tynande tillvaro, men paret Lundberg lyckades ändra på det.

– Man måste ha bygden med sig i ett sånt här projekt annars går det inte, säger Urban Lundberg.

CUL i Tun erbjuder service med post, matservering och catering. Nu slipper Tunborna åka de nära tre milen till

Lidköping för att göra den typen av ärenden.

Och så är sången - kulturen - en viktig del. Här arrangeras konstutställningar och konserter.

– Cecilia har ett stort kulturintresse. Hon sjunger själv fantastiskt fint. Ibland ber kunder om någon sång och då går hon bort till pianot och spelar och sjunger. Då får de övriga kunderna snällt vänta i kassan, men det gör de så gärna.

Foto: Raina Karlsson

CUL i Tun AB

Ägare av företaget: Cecilia och Urban Lundberg
 Kontaktperson: Urban Lundberg,
 culitun@gmail.com,
 Telefon: 070-523 67 67
 Tidsperiod: 20151214- 20170227
 Webbplats: www.facebook.com/culitun

Foto: Jonas Ingman

Glaset hus

Ägare: Tranemo kommun äger anläggningen som drivs av föreningen Kultur 1740
 Kontaktpersoner: Kjell Svensson, kjell.limmared@tele2.se
 Telefon: 0705-427355
 Start- och slutdatum för satsningen: Två förstudier genomfördes under 2009 och 2010.
 Webbplats: glasetshuslimmared.se

Glaset hus lyfte Limmared

Med stort lokalt engagemang kunde Glaset hus i Limmared invigas 2012. Det har gett nya jobb, ökad turism och en ny framtidstro.

Limmared, den gamla glasbruksorten i Västra Götaland, hade brottats med glesbygdsproblem ända sedan 60-talet. Men så bestämde lokalbefolkningen sig för att göra något åt saken. – Det var ett jättestort intresse från byborna som bidrog med sammanlagt 15 000 volontärtimmar, berättar Kjell Svensson, projektledare.

Här finns idag kafé, restaurang, en vinterträdgård, museum och en glashytta med två glaskonstnärer som blåser glas som sedan säljs. Dessutom har man en konferensverksamhet och en utställningshall.

– Idag har vi 60 000 till 70 000 besökare per år, omsätter 10 miljoner och vi har tolv årsanställda och 140 volontärer som på ett eller annat sätt är med och jobbar ideellt, säger Kjell Svensson.

Norrländsk kyla bakom cidersuccé

Det började med ett misslyckat cidereperiment i Andreas Sundgrens källare. Sju år senare räknar Brännland Cider med att sälja 100 000 flaskor.

Det var 2010 som Andreas Sundgren bestämde sig för att lämna livet som framgångsrik IT-entreprenör och istället testa på livet som ciderproducent. Men de första testen blev allt annat än lyckade.

Utmaningen med att göra en torr cider på bara svenska äpplen är att den lätt blir för syrlig. Lösningen kom till Andreas Sundgren när han en dag stötte på konceptet iscider.

– Det var ett Heureka-ögonblick! Det var då allt föll på plats. Och Norrland där jag bor är ju perfekt, vi har kylan och samtidigt tillgång till frukten som behövs, säger han.

2011 producerades företagets första 450 flaskor. Idag säljs Brännlands Iscider på nästan alla Systembolag och dessutom går drycken på export till bland annat Storbritannien och USA. I år väntas produktionen uppgå till runt 100 000 flaskor.

– Vi ser att försäljningen och intresset växer och om två eller tre år är vi på rätt köl. Men det tar tid, vinbranschen är jättelångsam och jättekonservativ.

Brännland Cider AB

Ägare av företaget: Andreas Sundgren

Kontaktperson: Andreas Sundgren, andreas@brannlandcider.se

Telefon: 0703-458595

Start- och slutdatum för satsningen: Företaget startade 2010. 2012 gjordes de första investeringarna i produktionsanläggningen.

Webbplats: www.brannlandcider.se

Eriksgården

Ägare av företaget: Erik Svensson

Kontaktpersoner: Erik Svensson, erik.eriksgarden@icloud.com

Telefon: 070-515 71 27

Start och slutdatum för satsningen: Verksamheten startade 2010.

Investeringsstöd 2012 samt 2016 för tillbyggnad av stallar.

Webbplats: -

Lyckad satsning på gröna grisar

Erik Svenssons jämtländska släktgård hade stått obrukad i drygt 25 år när han bestämde sig för att satsa. Sju år senare levererar han griskött till en Michelin-krog.

Jämtland brukar inte förknippas med grisuppfödning men det bekymrade inte Erik Svensson när han drog igång sin verksamhet 2010. Redan från start bestämde han sig för att satsa ekologiskt.

– Vår filosofi är att glada grisar ger ett bättre kött. Det mesta av produktionen säljs lokalt, till Underåkers charkuterifabrik och till Restaurangen Fävikenmagasinet. Det är vi ganska stolta över, säger Erik Svensson.

Fävikenmagasinet har två stjärnor i Michelinguiden så nog har han anledning att känna sig stolt.

För att kunna expandera har Eriksgården investerat i två nya stall, byggda 2012 och 2016. Genom landsbygdsprogrammet har han beviljats sammanlagt runt 4,5 miljoner kronor i investeringsstöd.

– Det har betytt allt kan man nog säga, utan det stödet hade det varit helt omöjligt. Det är de bidragen som har gjort att banken har vågat vara med på satsningen och som har gjort att jag själv har vågat och kunnat gå vidare och tro på en långsiktig bärighet, säger Erik Svensson.

Ett hus för återhämtning och samvaro

Det tog åtta år men till sist blev Bodil Antonssons vision verklig: ett naturhus, i samklang med den omgivande miljön, ämnat för rekreation och samvaro.

Det var 2007 som Bodil Antonsson började skissa på sin idé. Hon gjorde affärsplaner och projekterade för ett bygge. 2015 invigdes så Uppgrena Naturhus och sommartid har de idag runt 450 gäster dagligen som tar en kopp ekologiskt kaffe, äter lunch, kanske lyssnar på en konsert eller går en yogakurs.

Uppgrena Naturhus är ett hus där strävan är att samarbeta med naturen. Växthuset möjliggör ett slutet lokalt kretslopp där husets avlopp från wc, disk och dusch processas, filtreras och renas i växtbäddar. Växterna tar upp näringen och omvandlar den till frukt och grönsaker. Huset är alltigenom miljögenomtänkt och lämnar ett minimalt ekologiskt fotavtryck.

– Intresset har varit helt överväldigande. Och det bästa är att det märks så tydligt att människor blir berörda och inspirerade av miljön, säger Bodil Antonsson.

Uppgrena Naturhus

Ägare av företaget: Bodil Antonsson

Kontaktpersoner: Bodil Antonsson, bodil@uppgrenanaturhus.se

Telefon: 0733-916147

Start- och slutdatum för satsningen: 2012-2015

Webbplats: www.uppgrenanaturhus.se

Foto: Bo Bäckman

Ny på landet

Ägare av projektet: Projektet startade som ett samverkansprojekt mellan Leader Folkungaland, Leader Gränslandet och Leader Sommenbygd 2011 till 2013, men drevs sedan vidare av Leader Folkungaland.

Kontaktperson: Jeanette Uner, jeanette@leaderfolkungaland.se,

Telefon: 070-460 35 06

Tidsperiod: 2011-2014

Ny i landet – ny på landet

Att komma till ett nytt land är svårt. Att lära känna dess landsbygd kan vara ännu svårare. Projektet Ny på landet startades för att motverka det.

Jeanette Uner, som är projektledare för Ny på landet, berättar att hon växte upp i en stad på Filippinerna och kom till Sverige 1999. Då visste hon ingenting om den svenska landsbygden eller vilka möjligheter det finns att bo och arbeta även utanför stan.

– Jag förknippade landsbygden med fattigdom och låg utbildning. På SFI pratar de ingenting om landsbygden eller om allemansrätten. Ny på landet startades för att ändra på de förutfattade meningar som kan finnas om livet här, berättar Jeanette Uner.

I projektet sammanförs etniska föreningar med föreningar på landsbygden i Östergötland. Totalt har man täckt 18 kommuner och nått nära tio föreningar i varje kommun – så sammantaget har man haft flera hundra deltagare.

Sambusa – länken mellan gammalt och nytt

Östafrikansk mat tillagad med skånska råvaror – så lyder succékonceptet för företaget Skånes Horn av Afrika. Det har lett till arbetstillfällen för nysvenskar och samtidigt hjälpt integrationen på landsbygden.

Allt började med att en grupp arbetslösa kvinnor i föreningen Skånes Horn av Afrika funderade på vad de kunde göra åt sin situation. De bestämde sig för att satsa på sambusa – en traditionell rätt från östra Afrika.

– En sambusa är en liten trekantig pirog som du kan fylla med något vegetariskt, med lamm eller med kyckling. Vi

visste att den var helt okänd i Sverige, men tänkte att om vi tillverkade den med lokala råvaror så skulle vi kunna skapa en ny spännande form av snabbmat, förklarar Jamal Abdullah, som är kontaktperson i föreningen.

Kvinnorna utbildades sedan i svensk livsmedelslagstiftning och därefter gjordes studiebesök hos en rad matproducenter. En bonuseffekt av besöken var att de skapade ett värdefullt kontaktnät på landsbygden i nordöstra Skåne.

–Jag tror att det gav oss alla en förståelse för hur landsbygden fungerar, vem som bor där och att det finns en marknad även ute på landsbygden, säger Jamal Abdullah.

Foto: Tommy Svensson

Sambusa

– världens smaker på lokala råvaror

Ägare av företaget: Skånes Horn av Afrika

Kontaktperson: Jamal Abdullah, maaax26@gmail.com
070-466 42 22, Christer Yrjas, Hushållningssällskapet, Skåne,
christer.yrjas@hushallningssallskapet.se, 010-4762095

Tidsperiod: 2013-01-01 – 2014-12-30

Webbplats: skanes-horn-av-afrika.webnode.se/sambusa-projektet

Foto: Bertil Rickäng

Diakonicenter Vägkorset

Ägare av projektet: Svenska kyrkan, Bollebygds pastorat

Kontaktpersoner: Lena Folkesson, gunnebolena@gmail.com

Telefon: 0704-332287

Tidsperiod:

Stöd från Leader Sjuhärad 2012-04-01 – 2014-12-31

Webbplats: www.vagkorset.se

Ett vägkors där alla är välkomna

Visionen var att skapa en mötesplats dit man kan komma som man är, utan särskilda krav. Fem år senare har Vägkorset blivit en naturlig knutpunkt i Bollebygd. Vägkorset är ett diakonicenter med kafé, butik, syateljé och snickeri. Här erbjuds långtidsarbetslösa och nysvenskar möjlighet till arbetsträning, rehabilitering, samtalscafé, studiestöd och kulturaktiviteter.

Det var den tidigare diakonen Lisa Jönsson Rickäng som kom med idén. Hon fick med sig kyrkonämnden, en projektgrupp tillsattes och kontakter togs med Leader Sjuhärad som beviljade ett projektstöd. Därefter rustades en lokal upp

med ideella krafter berättar Lena Folkesson, förtroendevald i svenska kyrkan och som varit med i projektet sedan starten.

– Människor har i regel en förutfattad mening om vad kyrkan står för. Men det här är ett lågtröskelcafé med högt i tak, säger Lena Folkesson.

I en ny kultur kan det vara svårt att hitta nycklarna till att ta sig in i samhället och lätt att hamna i utanförskap. Med tiden har Vägkorset utvidgats och idag har många grupper av Bollebygdsbor hittat hit. Vägkorset drivs av en heltidsanställd verksamhetsledare, en diakon, ett flertal deltids- och timanställda och en stor grupp volontärer.

Innovationslusta gav småskalig biogas

Med kunskap, nyfikenhet och en rejäl portion innovationslusta har Mats Gustafsson gått i bräschen för biogas på gårdsnivå i Sverige.

Allt började 2009 då Mats Gustafsson och hans pappa började fundera på hur man bättre skulle ta tillvara kogödseln från den egna gården i jämtländska Yttergårde. De sökte investeringsstöd och byggde en biogasanläggning från grunden.

– Vi byggde efter eget huvud, vi hade egentligen ingen

riktig ritning utan anpassade oss efter hand, och så använde vi billiga standardkomponenter istället för dyr importerad specialutrustning. Då går det att pressa kostnaderna rejält, förklarar Mats Gustafsson.

Det var aldrig tänkt som en verksamhet, men de kommande åren byggde Mats Gustafsson ett tiotal liknande anläggningar i norra Sverige. Nu siktar han även in sig på andra branscher och andra områden, bland annat Norge och deras fiskeindustri.

MMG Konsult

Ägare: Mats Gustafsson

Kontaktperson: Mats Gustafsson, mats@mmgkonsult.se

Telefon: 0702-267533

Start- och slutdatum för satsningen: 2009-2011 skedde projektering. Stöd beviljades under perioden 2007-2014.

Webbplats: –

Peckas naturodlingar

Ägare: Daniel Brännström och Hugo Wickström är huvudägare.

Kontaktpersoner: Daniel Brännström, daniel@peckas.se

Telefon: 0706-777008

Start- och slutdatum för satsningen: 2016-2018

Webbplats: www.peckas.se

Tomater och laxar i grön symbios

En tomatodling som renar och får näring från en fiskodling i ett slutet och miljövänligt system – det är konceptet för Peckas naturodlingar utanför Härnösand.

De första stapplande stegen tog fiskodlaren Pecka Nygård redan på 90-talet då han byggde en småskalig försöksanläggning i sin grannes trädgård. Sedan dess har tekniken förfinats och systemen kalibrerats.

– Våra biobäddar förvandlar fiskvattnet till växtnäring. Det ger oss både en frisk fisk och samtidigt en miljö som är bra

för grönsaker, säger huvudägaren Daniel Brännström. Under sommaren har företaget byggt ett nytt växthus på 4 000 kvadratmeter och en ny fiskodling för regnbågslox. Anläggningen kommer producera 200 ton tomater och 20 ton fisk per år. Tanken är att denna enhet ska bli den första i en rad anläggningar runt om i Sverige.

– Det vi tittar på nu är att etablera oss nära landets större befolkningscentra, på det sättet kan vi producera bra mat nära konsumenten. Vår ambition är att odla på 100 000 kvadratmeter på fyra eller fem platser i landet år 2021.

Hoppfullt igen för Immeln

Under de senaste 50 åren har tillståndet för sjön Immeln blivit allt sämre. Leaderprojektet Rädde Immeln har gett framtidshopp genom att skapa förståelse för de åtgärder som är nödvändiga.

Det var Agne Andersson, uppvuxen intill Immeln, som 2011 fick nog av att bara betrakta sjöns förfall. Han kallade till ett stormöte med kommunfolk, forskare, markägare och intresserad allmänhet.

Mötet ledde till att leaderprojektet Rädde Immeln startade.

– I styrgruppen landade vi i att det första och viktigaste steget var att skapa en visningssträcka längs med Ekeshultsån med

olika typer av åtgärder och effekter. Jag kan inte nog poängtera hur viktigt det har varit för att skapa en förståelse för vad som krävs, säger projektledare Lina Rosenstråle.

Parallellt anordnades utbildningar och informationsträffar och stödet från markägarna har därefter varit 100-procentigt. Mycket arbete återstår dock och ännu är det alldeles för tidigt att peka på några stora positiva förändringar i sjön, menar Agne Andersson.

– Det kommer dröja innan vi ser resultat. Det tog 50 år för vattnet att bli brunt och det lär ta lika lång tid att få det klart igen.

Foto: Agne Andersson

Rädde Immeln

Ägare av projektet: Östra Göinge kommun

Kontaktpersoner: Lina Rosenstråle,
lina.rosenstrale@ostragoingekommun.se, 044-7756143

Agne Andersson, agne.andersson@osby.se, 0709-318078

Start- och slutdatum för satsningen: 2012-2015

Webbplats: www.immeln.info/radda-immeln

Foto: Matti Seppälä Larsson

4 Hip Hop elements

Ägare av projektet: Studieförbundet Vuxenskolan
 Kontakt: Kastriot Morina, kastriot.morina@sv.se
 Telefon: 0735-808089
 Tid: 2011-03-17 -2013-08-31

Unga på landet stärkta med hiphop

Breakdance, graffiti och musikmixning är typiska storstadsfenomen. 4 Hip Hop elements visar att hiphopen har en given plats bland unga på landsbygden. Det finns många bevis för hur väl hiphop integrerar ungdomar i utanförskap och för samman unga från olika sociala och etniska grupper. Men dessa erfarenheter kommer oftast från storstäder och förorter. Skulle det även fungera i mindre orter som Getinge och Oskarström utanför Halmstad?
 – Vi ville testa att göra samma grej på landsbygden. Det finns ju problem med utanförskap även här, säger Kastriot

Morina, ledare för projektet 4 Hip Hop elements som drevs i studieförbundet Vuxenskolas regi från 2011 till 2013. Intresset blev stort. Framförallt var det många tjejer som ville vara med.

– Det var häftigt, tycker jag, för oftast är det män eller killar som håller på med hiphop. Det blev en riktig chock i Halmstad med alla tjejer som dansade breakdance! Totalt bildades sju dansgrupper, två graffitigrupper och en dj-grupp med sammanlagt 45 ungdomar. 18 av dem har sedan gått cirkelledarutbildningar.

Spontanidrott är melodin för hundraåringen

Älvkarleby IK firar 100 år 2019. Klubben hämtar inspiration från förr när den skapar framtidens idrottsplats. Idrottsplatsen ska återigen bli en mittpunkt och samlingsplats för alla.

Älvkarleby IK har de senaste åren märkt av hur intresset för traditionellt organiserad idrott avtagit bland ungdomar.
 – Vi ville att vår slumrande idrottsplats skulle vakna till liv igen och på nytt bli en naturlig mötesplats. Idrottsplatsen är vår egen och den kan vi utveckla, berättar Markus Oksanen från Älvkarleby IK och fortsätter:

– Vi ville ge andra alternativ till att sitta hemma men var tvungna att hitta nya vägar. Så vi öppnar upp idrottsplatsen och satsar på spontanidrott. Först ut var ombyggnaden av utehockeyrinken som asfalterades och fick ett multisportgolv. Efter det följer en konstgräsplan och en BikePark för alla som gillar att cykla.
 – Vi ser en stor ökning av idrottande. Förut var det bara folk på idrottsplatsen när det var träning eller match. Nu är det folk här hela tiden. Före och efter skolan, på lov och på helger, säger Markus Oksanen.

Foto: Fredrik Gustafsson

Älvkarleby Idrottsklubb

– navet i en levande inkluderande landsbygd

Ägare av projektet: Älvkarleby IK
 Kontakt: Markus Oksanen, greaseboy@gmail.com
 Telefon: 02672389, 0704140055
 Tid: 2016-01-12 till 2018-12-31

Foto: Östjädra Gård

Östjädra Gård

Ägare av företaget: Mikael och Malin Carlsson
 Kontakt: Mikael och Malin Carlsson, ostjadragard@telia.com
 Telefon: 0704648855
 Tid: Startstöd 2015 och stöd till rovdjursstängsel 2016, investeringsstöd 2016 som slututbetalas under 2017
 Webbplats: <https://www.ostjadragard.com>,
<https://www.facebook.com/ostjadragard>

Kämpar för livet på landet

Malin och Mikael Carlsson lämnade staden för ett liv på landet. Med lika delar uppfinningsrikedom och envishet driver de nu med små medel uppfödning av klövsjö- och gotlandsfår. "Ett föredöme för landets unga jordbrukare". Så står det om Mikael och Malin Carlsson i nomineringen till Ullbaggepriset i kategorin Unga i landsbygdsutveckling.
 – Resan började egentligen när vi blev föräldrar och samtidigt fick ett cancerbesked. Vi frågade oss hur livet skulle bli och ville hitta en balans mellan tid, energi och livskvalitet, berättar Malin Carlsson.
 Svaret blev att lämna stadslivet och flytta ut till Östjädra Gård

mitt i Västmanland.
 – Varken jag eller Mikael har egentligen någon bakgrund inom lantbruk, men vi ville försöka. Vi kände båda att vi verkligen ville leva livet på landet fullt ut.

Valde hotad lantras

Efter utbildning i att sköta betesdjur har de byggt ut med en ladugård och köpt in får. Djuren betar på tidigare igenvuxna marker som arrenderas av kommunen. Fåren ger ull, skinn och kött och så säljs livdjur till andra besättningar. Köttet finns bland annat på saluhallen i Västerås som satsar på närproducerat.

Projekt lyfter fram forntida EU

Redan under bronsåldern fanns ett utvecklat ekonomiskt, politiskt och kulturellt utbyte inom Europa. Det visar projektet Empire of the Sun.

2011 blev företrädare för Vitlycke och Underslös museum i Tanum samt Arche Nebra i tyska Halle kontaktade av kollegor från Nykøbing Museum i Danmark som undrade om man inte kunde dra igång ett gemensamt informationsprojekt.

– Utgångspunkten var att det finns snarlika hällristningar och andra fornlämningar med samma symboler på många platser i Europa, exempelvis solskivan i Halle. Men det krävs experter

för att förklara hur det hänger samman, säger projektledaren Elke Sponholz.

Arkeologer från de tre länderna samarbetade och man skapade bland annat utställningar, en gemensam hemsida, en app för besökare och tog fram annat informationsmaterial. – I grunden handlade det om att knyta ihop de här platserna och påvisa vår gemensamma historia. Det kändes också viktigt i en tid när många människor tvingas på flykt. Vi ville visa att folk redan på bronsåldern flyttade mellan olika länder, bland annat på grund av ekonomi, handel, krig och hungersnöd, menar Elke Sponholz.

Empire of the Sun

Ägare av projektet: Leader Ranrike Norra Bohuslän.

Kontaktperson: Elke Sponholz, info@minto.se

Telefon: 0702-922408

Start- och slutdatum för projektet: 2011-2014

Webbplats: www.empireofthesun.eu

Immigrant Integration to Rural Areas

Ägare av projektet: LLU Halland.

Kontaktperson: Marion Eckardt, marion.eckardt@llu.se

Telefon: 073-371 82 89

Start- och slutdatum för projektet: 2016-2020

Webbplats: www.ruralintegration.eu

Goda exempel för stärkt integration

Erfarenhetsutbytet med andra länder fick stå tillbaka under den stora flyktingvågen för ett par år sedan. I Halland råder man nu bot på detta i ett transnationellt leaderprojekt. Immigrant Integration to Rural Areas, som startade 2016, är ett samarbete mellan offentliga, ideella och privata aktörer i Halland, ett leaderområde i Tyskland samt sju vardera i Österrike och Finland. Syftet är att skapa ett nätverk för lärande, utbyta erfarenheter och peka på goda exempel som kan gynna arbetet med integration.

– Det finns inga enkla svar på hur man bäst integrerar en stor mängd nya människor i samhället. Enligt mitt sätt att se

så måste vi titta på andra som befinner sig i liknande situationer för att utvecklas och bli bättre, säger projektledare Marion Eckardt.

Från svensk sida drivs projektet av Lokalt Ledd Utveckling Halland, i tätt samarbete med socialfondsprojektet Integration Halland. Tanken är att sammanställa en metodhandbok och att skapa nätverk, säger Marion Eckardt.

– Det är den här typen av samtal, mellan experter i privat, offentlig och ideell sektor där man får input i sitt dagliga arbete, som är allra mest värdefulla.

Utbyte för stärkt integration

Genom att stärka de ideella krafterna, främja entreprenörskap och gynna kulturen vill projektet Time for Interaction få fler nyanlända att stanna på landsbygden.

Under den stora flyktingvågen 2015 inledde leaderområden från Sverige, Tyskland och Österrike ett samarbete för att byta erfarenheter och kunskap för att stärka integrationen och underlätta för nyanlända att komma ut i arbetslivet.

– Vi inledde med en workshop våren 2016 och landade då i att ett av de största problemen är att många unga nyanlända väljer att inte bo kvar på landsbygden. De dras till de större

städerna, precis som svenska ungdomar, säger projektledare Ulrika Elmersson.

Gemensamt identifierade man tre nyckelfaktorer för att vända trenden: att stärka de ideella krafterna, att underlätta för entreprenörskap och matchning samt att satsa på kulturen.

– Jag tror att det speciella med vårt projekt är att det är mycket hands-on, inte bara prat utan konkreta åtgärder som man kan testa. Visst finns det stora skillnader mellan våra länder, men det finns också en pedagogisk poäng i det. Vi har mycket att lära av varandra, säger Ulrika Elmersson.

Time for Interaction

Ägare av projektet: Leaderområdena Västra Småland, Alle Fuhse

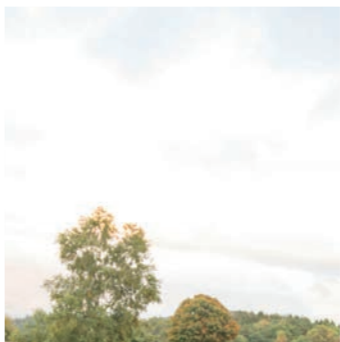
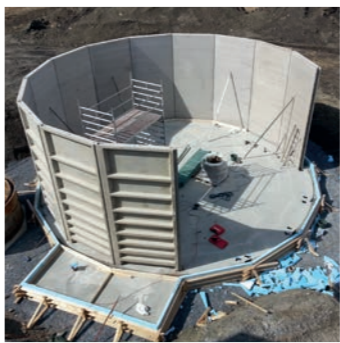
Aue i Tyskland samt Oststeiriches Kernland i Österrike.

Kontaktpersoner: Mariana Morosanu, interaction@leadervastrasmal-land.se, 070-440 28 55

Start- och slutdatum för satsningen: 2017-01-01 till 2019-01-31

Webbplats: timeforinteraction.wordpress.com, Facebook: Time for Interaction #timeforinteraction

Vilket är ditt bästa tips för en lyckad landsbygdssatsning?

Erik Svensson, Eriksgården:

– Jag tror det är viktigt att vara konsekvent och sätta upp långsiktiga mål med verksamheten. Sedan måste man inse att det krävs hårt arbete och om man ska lyckas så måste man själv tycka att det är roligt, utvecklande och intressant.

Lena Mossberg, Skaldjursresan:

– Till att börja med behövs så klart en unik idé, sedan tror jag att samverkan och kontinuitet är nyckelord. Försök få med både offentliga aktörer, näringsliv och föreningsliv på tåget och inkludera även lokalbefolkning om det är möjligt. Gör ordentliga utvärderingar av ditt projekt, då är det lättare att motivera stöd från exempelvis företagare.

Björn Eklund, Stora Risten Fisk:

– Bestäm dig för vad det är du vill göra och åstadkomma innan du sätter igång. Ska det vara något som du gör för din egen skull, för bygden, eller ska det vara något som du vill kunna försörja dig på? Glöm sedan inte att göra en ordentlig och genomarbetad marknadsundersökning. I slutändan hänger allt på om du kan sälja något.

Mats Gustafsson, MMG Konsult:

– Samarbeta och sök nya kompetenser! Allt för många tänker enkelspårigt och vill göra allting själv, men att få in en ”second opinion” är oerhört värdefullt. Jag upplever att många döljer sina planer och idéer helt i onödan. Öppna upp och diskutera med andra, det lönar sig i längden.

Bodil Antonsson, Uppgrena naturhus:

– Tänk hållbart och ta vara på det som platsen erbjuder. Varje plats eller område har unika kvaliteter, det kan handla om natur, kultur eller något annat. Det gäller att hitta de kvaliteterna och göra något värdefullt utifrån dem.

Andreas Sundgren, Brännland Cider:

– Sikta högt! Sikta på att bli bäst! Det är en klyscha, men med den inställningen så är mycket vunnet.

Johan Matsander, Färna odlingar:

– Se till att lära känna människorna i din bygd, så att du har ett ordentligt nätverk. Du kommer behöva hjälp med många småsaker som är svåra att förutse.

Agne Andersson, Rädda Immeln:

– Jag tror mycket på att tillgängliggöra områden och visa upp dem för människor som annars inte hade fått se med egna ögon. Det gäller att skapa möjligheter för folk att uppleva och på det sättet skapa opinion och uppmärksamhet. Då blir det större intresse och det kan underlätta.

Daniel Brännström, Peckas odlingar:

– Det finns så väldigt mycket bra på landsbygden att ta vara på, men det finns inte alltid en förståelse för vem som är mottagare. Man kan ha jättebra förutsättningar, en bra produkt eller en bra plats, men det är så otroligt viktigt att veta vem som är köpare. Det räcker inte med en bra idé. Det tror jag är grunden för en bra landsbygdssatsning.

Elke Sponholz, Empire of the Sun:

– Är det ett internationellt projekt så är det viktigt att tidigt identifiera vilka byråkratiska hinder som finns på vägen. Dela upp ansvaret mellan länderna för att övervinna dem så att allt inte faller på projektledaren. Undersök och försök hitta andra som redan gjort något liknande. Det kan också vara klokt att tidigt göra en inventering över vilka språkkunskaper som finns i gruppen.

Lena Folkesson, Vägkorset:

– Skapa en mötesplats utan gränser, med högt i tak, låg tröskel och breda ramper in.

Marion Eckhardt, Immigrant Integration to Rural Areas:

– Jag tror att vi ofta stirrar oss blinda på att skapa strukturer, men det som faktiskt skapar utveckling är ju människor. Det spelar ingen roll hur bra struktur eller organisation du har, om du inte samtidigt har engagerade människor.

Pål Nilsson, Nyskördade morötter i Fjälkinge:

– Ta var på dina naturliga förutsättningar. Man kan inte gå emot naturen, gör man det brukar det bli kostsamt.

Kastriot Morina, 4 hip hop elements:

– Man måste ha rätt person på rätt plats som leder projektet, en driven och engagerad projektledare. Det är speciellt viktigt när man arbetar med ungdomar. De måste känna trygghet och förtroende för ledaren.

Markus Oksanen, Älvkarleby IK:

– Du måste ha gräsrotsfolket med dig redan från början och inte bara göra en landsbygdssatsning för att du har fått pengar. Få med dig ortsborna och få dem engagerade så är mycket vunnet.

Jamal Abdullah, Sambusa:

– Gör en ordentligt undersökning innan du sätter igång, så att du vet vad marknaden vill ha. Om ni har människor med utländsk bakgrund med i projektet, så se till att de får ordentlig information om hur landsbygden fungerar.

Mikael och Malin Carlsson:

– Man kan bygga en framtid utan stort sparkapital eller bakgrund på landet. Men man måste ha energin och viljan och ha tålamod. Man får ta ett steg i taget.

Urban Lundberg, Cul i Tun:

– Jobba med bygden! Har man inte bygden med sig kommer man aldrig lyckas. Vi själva gick på möten och hörde vad folk ville ha och informerade om våra planer.

Therese Metz, Fixarna i Hambrunge:

– Var öppen för samarbeten av alla olika slag, även sådana som du inte tror kan vara givande från början. Var prestigelös! Du måste vara beredd på att stänga dig blodig och aldrig ge dig, men samtidigt göra stor skillnad för bygdens invånare.

Jeanette Uner, Ny på landet:

– Utmaningar kommer alltid finnas i ett projekt. Därför är det viktigt med fingertoppskänsla, speciellt i ett projekt som handlar om integration. Det är viktigt att kunna improvisera för att kunna lösa situationer som uppstår.

Kjell Svensson, Glasets hus:

– Man måste skapa en bred kärngrupp som representerar både det politiska systemet, näringslivet, föreningslivet och allmänheten. Man måste ha flera intressenter med sig på tåget från början. Sedan krävs en vision om vad man vill. En kvalificerad ledare är också nödvändig, som håller samman internt och kan representera utåt.

Torbjörn Ranta, Störodling i Strömsnäsbruk:

– Man bör försöka utnyttja landsortens fördelar fullt ut. I vårt fall fokuserar vi inte på att vi investerar i och får resa till en bygd 500 kilometer från storstaden, utan på att vi slipper storstadens hyreskostnader, får landsbygdens lönekostnader och därtill får vi ett trofast och uppskattande omgivande lokalsamhälle.

Daniel Lärkert, Rastens mejeri:

– Fundera igenom vad du vill göra. Är det möjligt? Vad kommer det kosta? Sök bra finansiering. Använd vänskapskretsen. Tro på dig själv, men inse dina begränsningar.

Ulrika Elmersson, Time for Interaction:

– Se till att redan i planeringsstadiet fokusera på de långsiktiga effekterna och resultaten. Små bloss som tänds upp och sedan slocknar har vi redan för många av. Hållbarhet i projekten är det som ger verkliga resultat. Det är då vi kommer se landsbygdsutveckling på riktigt.

I den här broschyren presenteras de landsbygdsatsningar som nominerats till Ullbaggepriset 2017. Filmer om de nominerade finns att se på landsbygdsnatverket.se/ullbaggepriset2017.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Europa investerar i landsbygdsområden.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska
havs- och fiskerifonden

Landsbygds-
nätverket ²⁰²⁰
– samverkan för utveckling

